

JÖNKÖPING UNIVERSITY

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se
diarienummer: U2018/03652/EV

Jönköping den 5 december 2018

YTTRANDE ÖVER BETÄNKANDET EN ANDRA OCH EN ANNAN CHANS – ETT KOMVUX I TIDEN

Jönköping University har fått möjligheten att lämna synpunkter på Komvuxutredningens slutbetänkande *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden* (2018:71). Jönköping University har valt att i yttrandet fokusera på de delar i betänkandet som har en särskilt tydlig koppling till högskolestudier, det vill säga kapitel 7 som rör högskoleförberedande examen samt kapitel 10 som rör forskning och kompetensutveckling. En generell kommentar gäller synen på ett system för livslångt lärande för vuxna. Utredningen utgår implicit från en linjär, hierarkisk utbildningsbana där målet är högre utbildning men frågan är om detta är relevant för alla yrkesinriktningar och för alla individer. Ett system för livslångt lärande bör vara sammanhängande så att individen kan röra sig både vertikalt och horisontellt och detta ska kunna ske under olika perioder i livet eftersom behoven kan ändras över tid.

Kapitel 7. En mer flexibel högskoleförberedande examen

Utredningen har haft i uppdrag att utreda en förenklad högskoleförberedande examen från komvux. Målet är att förenkla för individerna och kommunerna men utan att sänka kvaliteten och kraven för examen. Anledningen till förändringsbehovet är att dagens arbetsmarknad ställer krav på flexibilitet och då måste det vara möjligt för individer att byta bana under livets gång. Ett sådant byte kan vara från ett yrkesprogram till att läsa på högskolan. Där har det funnits svårigheter för individer som har avbrutit sina studier på ett yrkesprogram och på grund av det saknar ett gymnasiearbete.

Utredningens förslag: En högskoleförberedande examen från komvux inriktad på studieområden med områdesspecifika kurser ska ersätta dagens krav på programspecifika kurser. (s. 232).

Den här förändringen innebär att kopplingen till gymnasieskolans nationella program finns kvar men de är inte lika styrande. Därmed får individerna en större frihet att nå en högskoleförberedande examen inom komvux. Samtidigt kvarstår kraven på gymnasiegemensamma kurser och samt godkända betyg i svenska, engelska, matematik och gymnasiearbete/komvuxarbete.

Kommentar:

Jönköping University har inget att invända mot själva förslaget och bejaktar ett system som erbjuder flexibilitet för vuxnas livslånga studier. Denna flexibilitet får dock inte gå ut över utbildningskvaliteten utan en gymnasieexamen från komvux ska motsvara lika höga krav som i gymnasieskolan.

Kapitel 10. Kompetensutveckling

Vuxenutbildningens karaktär, där flexibilitet, individanpassning och individualisering utgör grunden för mötet med de studerande, innebär andra krav än ungdomsskolan. Det finns idag få utbildningar som erbjuder kompetensutveckling kring vuxenpedagogik riktad till lärare inom komvux och särsvux. Precis som utredningen menar så måste frågan om kompetensutveckling behandlas ur flera perspektiv.

För det första rör det kunskapsbildningen inom området, där forskningen kring vuxnas lärande samt kunskaper baserade på beprövad erfarenhet utgör de viktigaste delarna. För det andra rör det erbjudandet av kompetensutveckling direkt riktad till lärare inom komvux och särsvux, utformad specifikt för vuxenutbildningen. (s. 374)

Utredningen går igenom de möjligheter till kompetensutveckling som finns vid lärosäten, myndigheter och nationella centrum. Utredningen går även igenom den forskning som finns och konstaterar att en brist på finansiering leder till en brist på forskning.

Då det gäller behov av förändringar inom lärarutbildningen är utredningens bedömning:

Universitetskanslersämbetets utvärdering av ämneslärarutbildningen påbörjas under 2018 och den beräknas pågå t.o.m. 2019. Inför utvärderingen väljs ett antal mål i examensbeskrivningen ut. Utredningen anser att det vore ett tillfälle att utvärdera hur målet om vuxenutbildning uppfylls. Lärosäten som erbjuder lärarutbildning bör göra en översyn av hur utbildningen vid lärosätena förbereder studenterna inför arbete vid komvux. Något eller några lärosäten bör erbjuda en profilering mot vuxenutbildningen i sin lärarutbildning. (s. 398)

Kommentar:

Jönköping University delar utredningens bedömning att det ska finnas kompetensutveckling för lärare inom komvux och särsvux. Då det har konstaterats att det i princip saknas inriktningar mot vuxnas lärande eller utbildning inom detta område så är det dock tveksamt om en utvärdering av UKÄ kommer att ge så mycket mer information än vad komvuxutredningen redan har bidragit med. Istället behövs en riktad satsning på att ta fram kurser med inriktning på vuxnas lärande och några lärarutbildningar med profilering mot vuxenutbildning. Vid Högskolan för lärande och kommunikation (HLK), Jönköping University, finns Encell som nämns i utredningen (s. 388-389). Vid Encell finns kompetens att ta fram en fristående kurs i vuxnas lärande och det finns i nuläget en plan på att ta fram

en sådan kurs som ska erbjudas inom HR-programmet 2019. Samma kurs skulle kunna erbjudas som fortbildning till lärare inom komvux men den bör ske online för flexibilitet och tillgänglighet.

Då det gäller kartläggning av kompetensutvecklingsbehov är utredningens bedömning att det finns ett behov av kompetensutveckling bland lärare inom komvux och särsvux som inte är tillgodosett. Därmed ger utredningen följande förslag:

Systematisk och regelbunden kartläggning av kompetensbehoven bland lärare inom komvux och särsvux bör genomföras. Kartläggningen bör sammanställas på regional och nationell nivå. Kartläggningen bör genomföras i samarbete mellan lämplig skolmyndighet, lärosäte och huvudmannen. Lämplig skolmyndighet ska i sina lokala och regionala kartläggningar av kompetensutvecklingsbehov även inkludera behov inom komvux. Kartläggningar av kompetensbehov hos lärare ska också genomföras inom ramen för den samverkan som finns kring regionalt yrkesvux. (s. 400)

Kommentar:

Jönköping University ställer sig bakom detta förslag eftersom det ger ett bra underlag för att bedöma omfattning av kompetensutvecklingsinsatser. Lärosätet ställer sig också bakom ökad regional samverkan för ett integrerat system för livslångt lärande.

Då det gäller behov av stärkt forskning om komvux och vuxnas lärande är utredningens bedömning att denna forskning bör stärkas, främst genom praktisknära forskning. Vidare menar utredningen att den praktisknära forskningen bör fånga upp och sammanställa beprövad erfarenhet. Den regionala myndighetsrepresentationen bör kunna initiera utvecklingsprojekt för att pröva nya metoder. Utredningen ger följande förslag på detta område:

Vetenskapsrådet ges i uppdrag att genom riktade medel initiera forskning om vuxnas lärande. (s. 402)

Kommentar:

Jönköping University delar utredningens bedömning att det krävs riktade satsningar på forskning om komvux och vuxnas lärande, eftersom det är svårt att söka och erhålla medel för forskning om vuxendidaktiska frågor (professor Andreas Fejes ger argument till varför det är så på s. 386). Det här har lärosätet konkret erfått genom Encell – Nationellt centrum för livslångt lärande vid Jönköping University, där forskning sker utifrån beviljad extern finansiering. Det finns likväl en bra plattform för forskning om vuxnas lärande och vuxendidaktik som snabbt skulle kunna ge resultat i forskning förutsatt att forskarna vid Encell får möjligheter att ägna sig åt detta område. Förslaget att Vetenskapsrådet ska

initiera forskning om vuxnas lärande genom riktade medel är mycket positivt och Jönköping University ställer sig bakom detta förslag.

I utredningen framkommer dessutom att det finns ett stort behov av praktiktäna forsknings- och utvecklingsåtsningar. Utöver en riktad åtsning från Vetenskapsrådet kan det därför behöva ske andra riktade åtsningar för att utveckla kunskap om komvux. Skolforskningsinstitutet skulle kunna göra en riktad åtsning på praktiktäna forskning och här är det viktigt att påpeka att dessa medel måste skjutas till eftersom Skolforskningsinstitutet har en mycket begränsad budget. Åtsningar på vuxenutbildning ska inte ske på bekostnad av ungdomsskolan. Ett sätt att skapa utrymme för forskning om vuxnas lärande är att tydligare placera in detta område forskningsmässigt i arbetsmarknadspolitiska åtsningar av olika slag. Inte minst digitaliseringen är ett område där vuxnas lärande bör ha en plats i både utbildningsåtsningar och forskningsåtsningar.

Då det gäller kompetensutvecklingsinsatser är utredningens förslag enligt följande:

Förslagen om ett professionsprogram samt en myndighetsstruktur med regional närvaro och dess uppdrag inom kompetensutvecklingsområdet ska även omfatta vuxenutbildningen. Skolverkets uppdrag rörande de nationella skolutvecklingsprogrammen utökas så att de även omfattar vuxenutbildningen. De nuvarande nationella skolutvecklingsprogrammen kompletteras så att de i relevanta delar innehåller avsnitt specifikt riktade till vuxenutbildningen. Ett nionde nationellt skolutvecklingsprogram för vuxenutbildningen tas fram. (s. 405)

Kommentar från Jönköping University:

Jönköping University ställer sig bakom detta förslag och påpekar att sådana åtsningar med fördel sker i samverkan med våra lärosäten runt om i landet.

Detta yttrande har beslutats av Agneta Marell. Cecilia Bjursell, PhD, har varit föredragande och berett ärendet.

Agneta Marell, rektor
Jönköping University